

Scenariusz lekcji z języka polskiego

Temat: Człowiek wobec wyborów.

Autor opracowania: Magdalena Kalemba – Borowczak

Adresat: klasa VIII

Cel główny – kształcenie umiejętności opisu uczuć i emocji pod wpływem interpretacji dzieła literackiego.

Cele lekcji: *uczeń po zajęciach potrafi*

- krytycznie oceniać zawartość komunikatów i zaistniałych sytuacji,
- dostrzegać związek dzieła literackiego z faktami historycznymi,
- formułować problemy,
- analizować wydarzenia z różnych punktów widzenia,
- redagować wnioski i uogólnienia,
- dostrzegać w dziełach przejawy agresji, niesprawiedliwość,
- cytować odpowiednie fragmenty tekstu.

Metody pracy: gwiazda pytań, praca z tekstem, burza mózgów, mapa skojarzeń, redagowanie tekstów, odbiór dzieła filmowego, ćwiczenia językowe.

Formy pracy: praca w grupie, praca zespołowa, praca indywidualna

Środki dydaktyczne, pomoce: fragmenty filmu „Resolution 819” (17-19” min., 27-30min),
<https://www.cda.pl/video/849417b3> [dostęp: 29.05.2019r.]
tekst literacki, J. Brodskiego „Piosenka o Bośni”,
<https://www.youtube.com/watch?v=ZStjibzXZyo> [dostęp: 12.05.2019r.],
papier, pisaki,

Czas trwania - 90 minut

Tok zajęć:

Faza wprowadzająca:

Sprawy organizacyjno - porządkowe:

- sprawdzenie obecności
- przedstawienie celu i formy zajęć, zapisanie tematu lekcji na tablicy.

1. Wprowadzenie -nauczyciel przedstawia tło historyczne wojny domowej między Bośnią a Hercegowiną w 1995 r. Film i wiersz, omawiany na lekcji, nawiązują do masakry ludności w Srebrenicy – masowych egzekucji wykonanych na około 8373 muzułmańskich mężczyznach i chłopcach przez paramilitarne oddziały Serbów w dniach od 12 lipca do 16 lipca 1995 r. Masakra ta jest uznawana za największe ludobójstwo w Europie od czasu II wojny światowej, kiedy oficjalnie na świecie panował pokój.

Faza realizacyjna:

1. Podział uczniów na grupy i rozdanie arkuszy papierów, mazaków i polecenia:

Wypiszcie jak najwięcej nazw emocji, które towarzyszyły Wam podczas oglądania fragmentu filmu i słuchania wiersza.

2. Obejrzenie filmu i wysłuchanie wiersza J. Brodskiego.

Przykładowe zapisy uczniów : *strach, poczucie zdrady, krzywdy, niższości, braku bezpieczeństwa, ból, osamotnienie, złość, bezsilność, bezradność, przygnębienie.*

Nauczyciel prosi o skomentowanie zapisanych emocji, wytłumaczenie dlaczego właśnie te, spośród wielu emocji, zostały przez uczniów zapisane (wykorzystanie patyczków OK).

3. Grupy uczniów otrzymują tekst J. Brodskiego „Piosenka o Bośni” wraz z poleceniem i gwiazdą pytań:

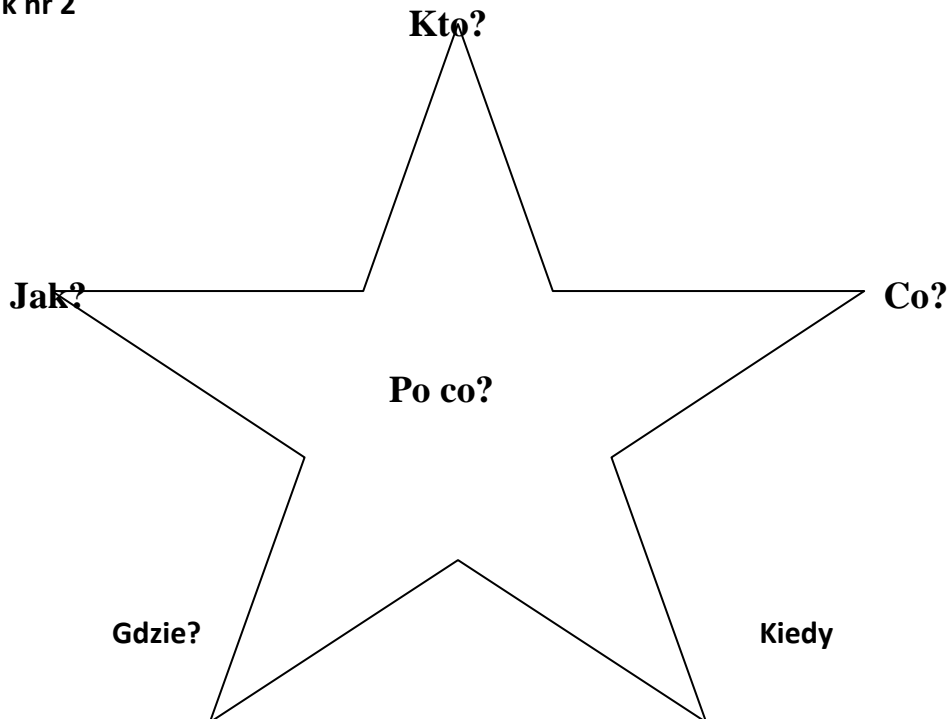
Załącznik nr 1

Wypisz z wiersza cytaty, które są odpowiedzią na postawione pytania.

Pytanie	Cytat (przykładowe odpowiedzi uczniów)
Kto?	Ludzie, Kain, zabójcy, zabici.
Gdzie?	„ miastach o dziwacznych nazwach”, „ w wioskach, których nie wyśledzi wzrok”, „ w stronach zbyt dalekich, by nas przejść mógł czyjś bólu grymas”, „ gdzie strach lecieć cherubinom”.
Kiedy?	„ W chwili gdy strzepujesz pyłek, jesz posiłek, sadzasz tyłek na kanapie tykasz wino”, „ gdy do urny wrzucasz głos na nowych durni z ich nie nową już doktryną”, „ w chwili, kiedy mecz oglądasz, czytasz, co wykazał sondaż – bawisz dziecko śmieszna miną”,
Jak?	„ nieświadomi, co ich winą”, „ bez krzyku, bez spowiedzi, bez żegnania się z rodziną”, „ wbrew posągom i muzeom- jako opał służy dziejom”.
Co?	„ grad ołowiu, grzmot żelaza”, „ czas dzielący ludzkie byty”.
Po co?	???

Tabela jest zobrazowaniem odpowiedzi na pytania postawione za pomocą gwiazdy pytań, metody mającej na celu znalezienie odpowiedzi na pytania dotyczące celowości działań podjętych w tekście.

Załącznik nr 2

Nauczyciel prowadzi rozmowę, zadając pytania do tekstu:

1. Czego dowiedzieliście się na podstawie wnikliwego czytania wiersza?

Przykładowe odpowiedzi uczniów: *Ludzkie dramaty rozgrywają się daleko od szczęśliwych, spokojnych domów. Pochłonięci prozaicznymi zajęciami (spożywanie posiłku, odpoczynek, rozrywka) nie zauważamy, że w tym samym czasie ginie człowiek.*

2. Jaki cel ma śmierć mieszkańca Bośni?

Przykładowe odpowiedzi uczniów: *popiera dążenia mniejszości narodowych do niepodległości, swobody społecznej, kulturowej, religijnej i gospodarczej.*

3. Jaka jest Wasza odpowiedź na pytanie: po co?

Przykładowe odpowiedzi uczniów: *Trudno znaleźć odpowiedź na pytanie „po co”? Czy istnieje odpowiedź na to pytanie po co? W jakim celu giną ludzie?*

4. Jak rozumiesz ostatnią zwrotkę wiersza:

*Czas dzielący ludzkie byty
na zabójców i zabitych
zmieści cię w rubryce szerszej
tak, w tej pierwszej.*

Przykładowe odpowiedzi uczniów: *podczas wojny człowiek musi wybierać, po której stronie stanąć, po stronie zabójców, i tym samym zostać mordercą, czy po stronie zabitych i tym samym stać się ofiarą wojny.*

5. Do kogo mówi podmiot liryczny? Kim jest bohater liryczny ?

Przykładowe odpowiedzi uczniów: *podmiot liryczny utożsamia się z autorem piosenki, świadkiem wydarzeń w Bośni.*

6. W jakim celu wg ciebie autor napisał ten wiersz?

Przykładowe odpowiedzi uczniów: *jako przestrozę, dokument historyczny.*

7. Do kogo autor kieruje słowa piosenki ?

Przykładowe odpowiedzi uczniów: *do każdego z nas, kto nie dostrzega, że gdzieś daleko ktoś ginie w obranie swoich praw.*

8. Do jakich postaw chce skłonić odbiorców?

Przewidziane odpowiedzi: *współczucia, pomocy w walce o równość praw, wolność i niepodległość mniejszości narodowych.*

9. Jakie wrażenie wywarł na Tobie fragment filmu?

Indywidualne, swobodne wypowiedzi uczniów.

Nauczyciel wskazuje na interpretację tytułu utworu, omawia funkcje elementów konstrukcyjnych (tytuł); „ piosenka” utwór o swobodnej tematyce podejmujący ,w tym przypadku, ważne sprawy walki Bośniaków o niepodległość; **wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych;**(„ludzie giną”-powtórzenie /refren), **przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego;** (piosenka – liryka).

Faza podsumowująca

Podsumowaniem lekcji może być notatka będąca próbą odczytania utworu:

„Piosenka o Bośni” J. Brodskiego, przedstawia spokojną egzystencję człowieka, której nie burzą doniesienia o śmierci niewinnych ludzi.

O wydarzeniach tych dowiadujemy się z pierwszych stron gazet, nie odczuwamy wojennego piekła, jesteśmy obojętni i niewzruszeni na krzywdę drugiego człowieka. Trudno nam znaleźć odpowiedź na pytanie: Po co? Bratobójcza śmierć nie ma sensu, ludzie kierują się własnym interesem, są egoistami w obliczu ludzkiej obojętności na los drugiego człowieka. Zabijanie nie ma końca. Czyn Kaina, budzący powszechną odrazę, niczego ludzi nie nauczył.

Zadania dla ucznia:

Napisz list otwarty o charakterze antywojennym.

Wypełnij kartę pracy.

Wskazówki metodyczne:

Uczeń, w celu uzupełnienia interpretacji utworu, winien poznać i uwzględnić w interpretacji konteksty: bibliograficzny, historyczny (autor za nieposłuszeństwo władzy radzieckiej został pozbawiony obywatelstwa i wydalony z kraju, świadek śmierci wielu ludzi walczących o niepodległość swego narodu i podstawowe prawa człowieka).

Uczeń klasy VII/VIII ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm-nacjonalizm, tolerancja – nietolerancja, rozpoznaje ich obecność w życiu (rozumie, o co walczyli mieszkańcy Bośni); omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, wiara, nadzieja, poczucie wspólnoty, solidarności, sprawiedliwość; dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; (postać Kaina przypomina o bratobójczym morderstwie, od którego upłynęło wiele wieków, a mimo to, codziennie w różnych częściach naszego globu brat zabija brata; w piosence nie ginie jeden Abel, lecz giną ludzie. Nie znajdujemy odpowiedzi na pytanie); dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość; (zna podłoże walk o niepodległość w Bośni i Hercegowinie).

Bibliografia:

Paul Black, Christine Harrison, Jak oceniać, aby uczyć?, CEO, Warszawa 2006.

Doug Buehl, Strategie aktywnego nauczania, Wydawnictwo edukacyjne, Kraków 2004r.

Agnieszka Kłakówna, Krzysztof Wiatr, Nowa sztuka mówienia, Wydawnictwie Edukacyjne, Kraków 2006.

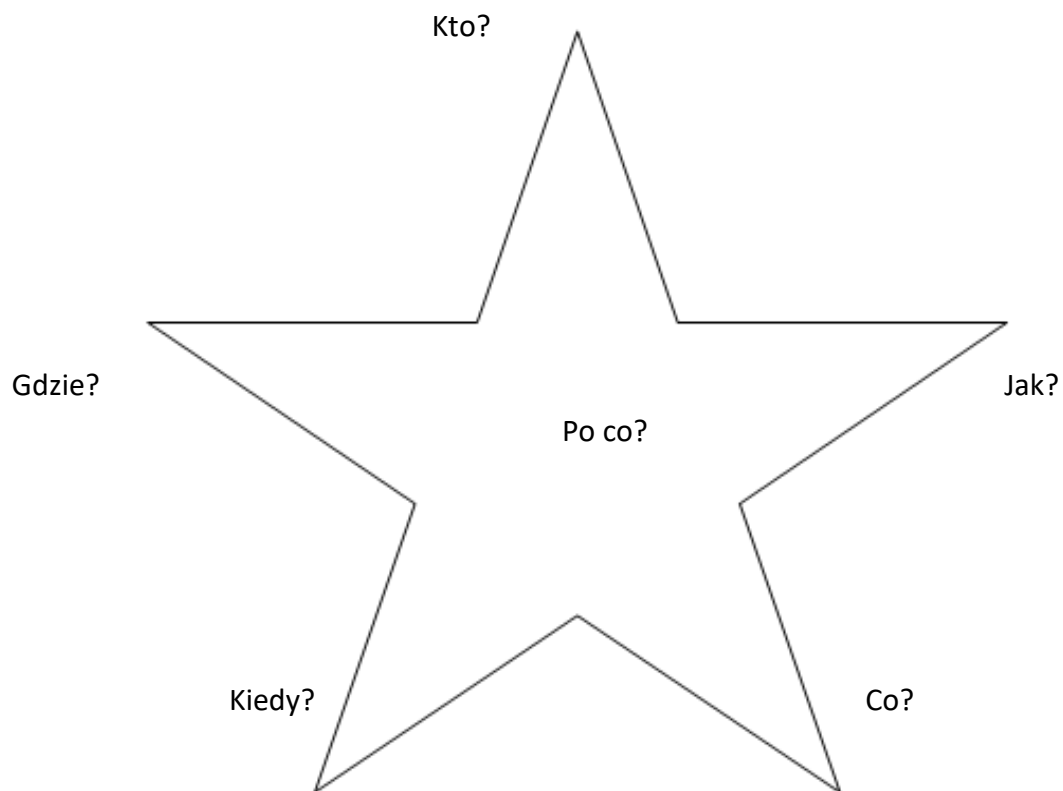
Załącznik nr 1

Wypisz z wiersza cytaty, które są odpowiedzią na postawione pytania.

Pytanie	Cytat
Jak?	
Co?	
Kiedy?	
Gdzie?	
Kto?	
Po co?	

Załącznik nr 2

Karta pracy: Wypisz z wiersza cytaty, które są odpowiedzią na postawione pytania.

Załącznik 3

Josif Brodski "Piosenka o Bośni"

https://www.tekstowo.pl/piosenka,edyta_geppert,piosenka_o_bosni.html

[dostęp: 29.05.2019r.)

W chwili, gdy strzepujesz pyłek,

jesz posiłek, sadzasz tyłek

na kanapie, tykasz wino-

ludzie giną.

W miastach o dziwacznych nazwach

grad ołowiu, grzmot żelaza:

nieświadomi, co ich winą,

ludzie giną.

W wioskach, których nie wyśledzi

wzrok- bez krzyku, bez spowiedzi,

bez żegnania się z rodziną

ludzie giną.

Ludzie giną, gdy do urny

wrzucasz głos na nowych durni

z ich nie nową już doktryną:

"Nie tu giną".

W stronach zbyt dalekich, by nas
przejąć mógł czyjś bólu grymas,
gdzie strach lecieć cherubinom-
ludzie giną.

Wbrew posągom i muzeom-
jako opał służy dziejom
przez stulecia po Kainie
ten, kto ginie.

W chwili, kiedy mecz oglądasz,
czytasz, co wykazał sondaż,
bawisz dziecko śmieszna miną-
ludzie giną.

Czas dzielący ludzkie byty
na zabójców i zabitych
zmieści cię w rubryce szerszej
tak, w tej pierwszej.